



Painetun aineiston saatavuus
Anna-Maria Soininvaara



PAINETTU VS DIGITAALINEN

- Yleiset kirjastot ovat vasta siirtymässä digitaalisiin aineistoihin.
- Painettua aineistoa hankitaan vielä pitkään.
- Vanha painettu aineisto säilytetään eri varastoissa, omissa ja Kuopiossa.
- Yleisten kirjastojen yleisö kaipaa "kirjan tuntua", toisaalta uudet lukulaitetyypit voivat tuoda ratkaisun.
- KDK askarruttaa.
- Säilyykö kaunis, hyvin sidottu kirja laatusineenä?



HELSINGIN OMAT KYSYMYKSET

- Monikielisen kirjaston kokoelma
- Kokeilutoiminta
- Tiheä verkko ja erikokoiset yksiköt lisäävät printtiaiaineiston hankintaa ja sen kuluja
- Poistotyötä ja varastointia seurataan jatkuvasti,
- Asetettu kokoelmamittareita



ASIAKASNÄKÖKULMA

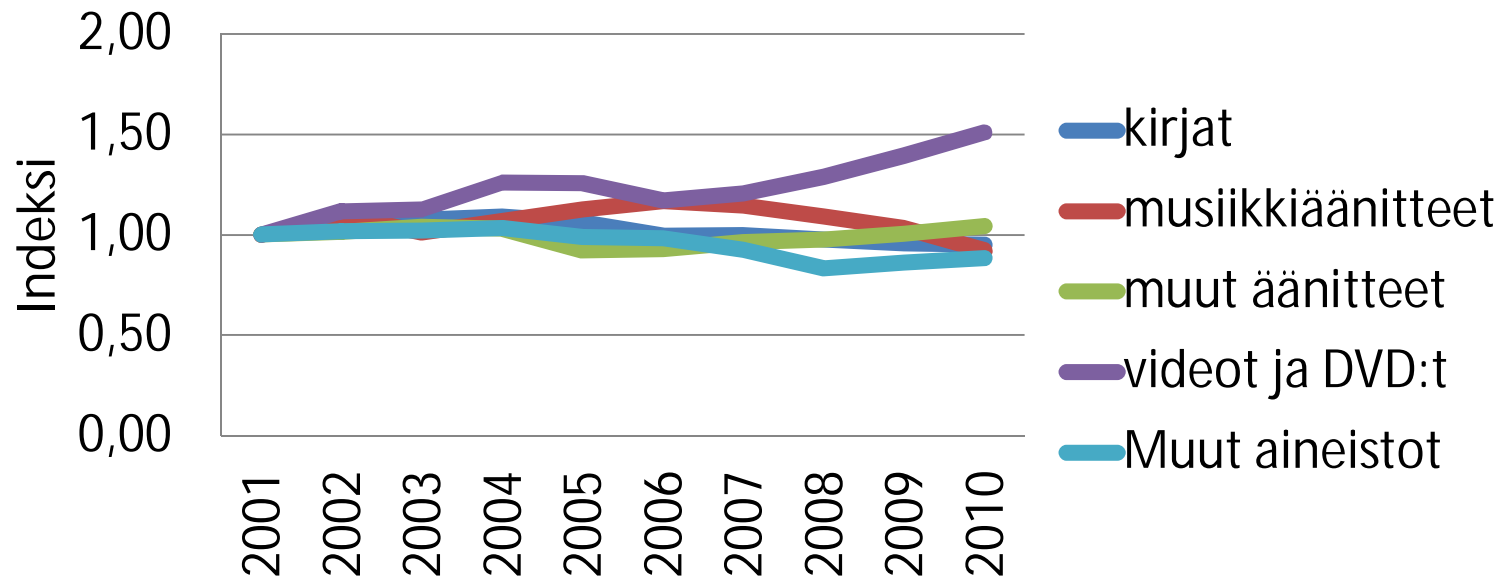
- On hankittava aineistoa jota asiakkaat kysyvät ja kaipaavat, toisaalta kokoelmiin on jätettävä syvyyttä ja yllätyksiä joita he eivät osaa odottaa.
- Tasapainoilu näiden periaatteiden ja pienenevien aineistomääräahojen välillä voi houkutella pitämään kokoelmissa liikaa vanhoja teoksia.
- Painettua aineistoa tulee säilyttää digitaalisen rinnalla, osa asiakkaista ei hyväksy digiaineistoja.



LAINAUKSEN MUUTOS

Lainauksen muutos aineistoittain

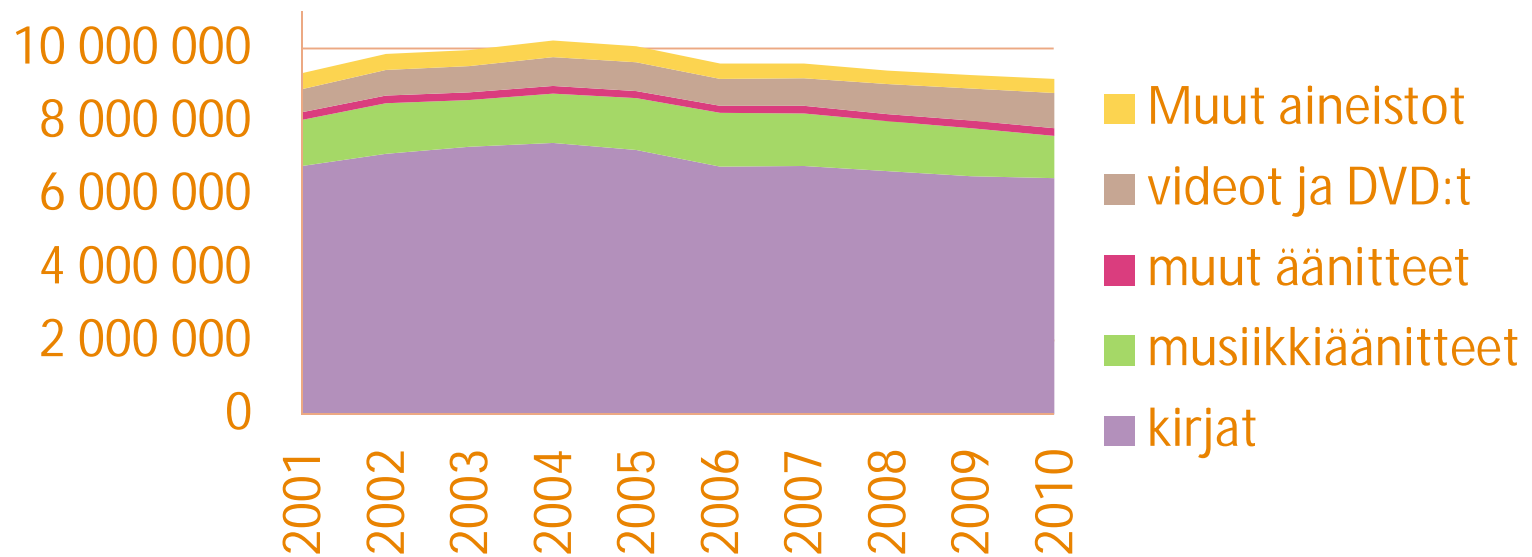
Helsingin kaupunginkirjasto 2001-2010





LAINAUKSEN KEHITYS

Lainausta aineistoittain, Helsingin kaupunginkirjasto 2001-2010





VARASTOINTI

Vähän kysyttyä painettua aineistoa varastoidaan seudullisesti Pasilan kirjastoon ja musiikkiaineistoa Tikkurilan kirjastoon, joista teokset ovat saatavissa omaan kirjastoon varaamalla HeIMet-verkkokirjaston kautta.





KESKUSKIRJASTON ROOLI

- Säilyttää oman alueen aineistoa, lehtiaineistoa ja vieraskielistä aineistoa
- Pitää yllä yleisölle avoimia palvelupisteitä, mm. avointa kirjavarastoa
- Palvella sekä muita kirjastoja että suoraan asiakkaita, myös kopioin: mutta ongelmana digikopiot
- Toimia digitaalisen murroksen ajan välittäjänä, asiakkaat kaipaavat kirjan muotoa...



VARASTOINTIPERIAATE, KIRJAT

- Suomenkielinen sekä suomenruotsalainen kaunokirjallisuus, jolla on vielä käyttöä ja kysyntää
- kysytyin ulkomainen ruotsin- ja vieraskielinen kaunokirjallisuus (joko alkukielisenä tai käännettynä)
- kotimainen suomen- ja ruotsinkielinen tietokirjallisuus, jonka arvo säilyy, erityisesti eri alojen klassikot, historia-aineisto, henkilöhakemistot ja ns. harrastekirjallisuus
- vieraskielistä tietokirjallisuutta varastoidaan vain poikkeustapauksissa
- "nostalgia-aineisto" (kuvakirjat, koulukirjat yms.)
- karttoja varastoidaan kuten muutakin painettua aineistoa



KESKUSKIRJASTO VS VARASTOKIRJASTO

- Helsingin kirjavarastossa on avoimet ovat, mutta tuskin sinne tullaan pääkaupunkiseudun ulkopuolelta.
- Palvelua, esimerkiksi kopioin ja tietopalveluna, annetaan koko maahan.
- Tila ei riitä varaston kasvattamiseen, n 200 000 nidettä on melkein maximi. Siirtoja Kuopioon tehdään jatkuvasti ja varastosta myös myydään teoksia.
- Painetun aineiston pysyvässäilytys ei ole keskuskirjaston tehtävä.



VARASTOINTIPERIAATE, MUU AINEISTO

- Aikakausi- ja sanomalehdet
- kotimaisista aikakausi- ja sanomalehdistä varastoidaan keskeisin osa
- "nostalgia-aineisto"
- Musiikkiaineisto ja AV-aineisto
- musiikkiaineisto varastoidaan Vantaan musiikkivarastoon
- kuvataallenteista varastoidaan keskeiset teokset
- Paikalliskokoelmat
- paikalliskokoelmat säilytetään tallenteen muodosta riippumatta oman kaupungin kokoelmissa



VARASTOJEN SUPISTAMINEN

- Helsingin kaupunginkirjasto ja muut HelMet-kirjastot yhdistivät varastonsa muutama vuosi sitten. Kokoelman kasvua ei juuri tapahtunut ja poistoja tehdään jatkuvasti. Keskusvarastossa on n. 190 000 rekisteröityä teosta sekä 10-20 000 vielä rekisteröimätöntä. Varaston kokoelma karttui viime vuonna 1500 uudella rekisteröidyllä teoksella, kokoelmasta poistettiin 4800 teosta.
- Vanhojen sanomalehtien varastoa on pienennetty, mutta ongelmana on, että palvelevaa varastoa ei tälle aineistolle ole muualla.



MONIKIELINEN AINEISTO

- Ongelmana saada ajankohtaista aineistoa yli 80 kielellä. Kokoelmien tuoreena pitäminen hankalampaa kuin muussa aineistossa.
- Nyt aineistoa 110 kielellä.
- Monikielisen aineiston kaukolainaus lisääntyy jatkuvasti, toisin kuin muu kaukolainaus.
- Monikielistä on varastoitu myös Kuopioon.



HELMET-KOKOELMAOHJELMASSA POISTOISTA

- Kirjasto ei ole arkisto eikä kirjakauppa. Aineiston valinta, inventointi, varastointi ja karsinta takaavat aineiston ajanmukaisuuden ja toisaalta vanhemman aineiston tarjonnan. Kirjaston kokoelmissa on myös jo markkinoilta poistuneita teoksia. Asiakkaalla on mahdollisuus löytää sattumalta kokemus, jota hän ei etsi.
- Kirjaston kokoelma elää ja muuttuu, koska hankitun kokoelman sisältöä, kuntoa ja käyttöä seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Aineistoa poistetaan kokoelmista sen vähäisen kysynnän, sisällön vanhentumisen ja huonokuntoisuuden takia. Poistettu painettu aineisto myydään, lahjoitetaan tai kierrätetään.



KOKOELMAMITTARIT

Helsingin kaupunginkirjastossa sovellettavat:

- Kokoelman eri osien kiertoluvut
- Kokoelman ikä
- Hankintojen ja poistojen suhde eli ns. uusiutumisluku
- Kokoelman osien lainassaoloprosentti